

Asia: Asia VN/30930/2022

Luonnos hallituksen esityksestä: kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) voimaansaattaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI CSDR-DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

LAUSUNTO

Kannatamme olennaisilta osin luonnoksessa esitettyä lakihanketta.

Tutkimustulosten perusteella voidaan vetää seuraavat keskeiset johtopäätökset:

- Kestävyysraportointi vaikuttaisi edistävän myös raportoivan yrityksen liiketoiminnan kehitystä vastuullisempaan suuntaan
- Kestävyysraporttien varmentaminen lisää kestävyysraportin informaation luotettavuutta ja käyttöä sijoittajien ja sidosryhmien päätöksenteossa
- ”Rajoitetun varmuuden taso” on parempi kuin varmennuksen puuttuminen, mutta ”kohtuullisen varmuuden taso” tuottaa sijoittajille luotettavampaa informaatiota
- Tilintarkastusyhteisön käyttäminen vastuullisuusraportoinnin varmennuksessa lisää vastuullisuusraportoinnin laatua ja luotettavuutta. ”Knowledge spillover” sellaisissa tapauksissa, joissa sama tilintarkastusyhteisö vastaa sekä tilintarkastuksesta ja vastuullisuusraportin varmennuksesta, saattaa parantaa myös lakisääteisen tilintarkastuksen laatua.
- Vastuullisuusraporttien varmennuksesta syntyy todennäköisesti kustannuksia. ”Knowledge spilloverin” ansiosta on kuitenkin mahdollista että palkkiot eivät olennaisesti nouse sellaisissa tapauksissa, joissa sama tilintarkastusyhteisö vastaa sekä tilintarkastuksesta ja vastuullisuusraportin varmennuksesta.

Tutkimuksissa ei ole löydetty tukea esityksen kohtaan, jossa muun varmennuslaitoksen käyttöä esitetään sallittavaksi. Näin ollen emme voi tutkimukseen perustuen kannattaa muun

varmennuslaitoksen käytön sallimista jos tavoittena on raportoidun informaation oikeellisuuden varmennus.

Seuraavassa esitämme lyhyen tiivisteen keskeisimmistä tutkimustuloksista, joihin lausuntomme pohjautuu.

YLEISESTI KESTÄVYYSRAPORTIN LAADINTA JA JULKISTUSVELVOLLISUUDESTA SUHTEESSA DIREKTIIVIN TAVOITTEISIIN

Tutkimuskirjallisuudessa on jo jonkin aikaa tehty kestävyysraportointiin liittyvien lakien tai standardien kustannus-hyötyanalyysjä. Hallituksen esityksen perusteluissa (Luonnoksen luvussa 5) on käyty läpi esityksen vaikutuksia kustannusten ja hyötyjen näkökulmasta. Seuraavassa haluamme lyhyesti kuvata keskeisimpiä havaintoja kansainvälisistä tutkimuksista.

Toisin kuin tilinpäätösraportoinnissa, jossa päällimmäisenä tarkoituksena on pienentää informaatioasymmetriaa yrityksen ja sidosryhmien välillä raportoimalla yrityksen toiminnan tulos ja taloudellinen asema, on kestävyysraportoinnin ja kestävyysraportointidirektiivin tarkoituksena myös ohjata pääomavirtoja ja yritysten käyttäytymistä sellaiseen suuntaan, joka tukee vastuullisen liiketoiminnan harjoittamista (Christensen et al. 2021; Euroopan Komissio 2021; Luonnoksen luku 5.2.7; Kettunen 2022). Tästä näkökulmasta voidaan tutkimustulosten perusteella todeta, että lakisääteinen kestävyysraportointi vaikuttaisi yleisesti ottaen edistävän vastuullisen liiketoiminnan kehitystä. Tästä esimerkkinä tutkimukset, joissa todetaan, että NFRD-direktiivin seurauksena yritysten panostukset CSR:ään lisääntyivät (Fiechter et al. 2022; Jackson et al. 2020) ja liiketoiminnasta tuli keskimäärin vastuullisempaa (Chen et al. 2018).

Suomessa kestävyysraportoinnin vaikutuksia on tutkittu vielä vähän. Bhimanin, Silvolan ja Sivabalanin (2016) kyselytutkimus suomalaisyritysten vapaaehtoisesta kestävyysraportoinnista osoittaa, että ulkoisille sidosryhmille kestävyystekijöistä raportoivat yritykset ovat merkittävästi useammin integroineet kestävyystekijät myös yrityksen strategiaan suunnitelmiin ja tavoitteisiin sekä henkilöstö-, palkitsemis- ja investointipolitiikkoihin kuin ne yritykset, jotka eivät raportoivat kestävyystekijöistä ulkoisille sidosryhmille. Tutkimuksessa havaittiin myös raportoidulla kestävyystiedolla olevan positiivinen yhteys rahoituksen saatavuuteen ja edullisempiin pääomankustannuksiin.

Kustannus-hyötyanalyysin näkökulmasta on kuitenkin syytä myös huomioida sääntelyn muutoksen kustannusvaikutukset. Kuten luonnoksen 5.2. luvussa on kuvattu, on tutkimuksissa havaittu, että kestävyysraportointi ja kestävä kehityksen edistäminen tapahtuu (ainakin lyhyellä perspektiivillä) omistajien kustannuksella. Esimerkiksi Kiinassa yritysten kannattavuus ja maksetut osingot ovat laskeneet pakollisen kestävyysraportointisääntelyn tultua voimaan (Chen et al. 2018; Ni & Zhang 2019). Kettunen ja Colak (2022) osoittavat tutkimuksessaan, että kustannukset kohoavat myynnin, hallinnon ja yleiskustannusten (SG&A costs) osalta, mutta ei myytyjen tavaroiden tuotanto- tai hankintakustannuksissa (Cost of goods sold, COGS).

Kettusen ja Colakin (2022) tulosten ja Kettusen (2022) kirjallisuuskatsauksen perusteella onkin ilmeistä, että hyödyt ja haitat vaihtelevat maittain (Liang & Renneboog, 2017), toimialoittain (Aswani et al., 2019) ja yritysten ominaisuuksien perusteella (Aswani et al., 2021; Grewal et al., 2021; Kaul & Luo, 2018; Manchiraju & Rajgopal, 2017; Servaes & Tamayo, 2013).

Hankenilla meneillään olevan CSRD:n implementointia koskevan tutkimushankkeen varhaiset tulokset viittaavat siihen, että suomalaisyrityksillä tulee olemaan haasteita raportointiin liittyvän kestävyysdatan keräämisessä ja oman osaamisen kehittämässä. Nämä havainnot tukevat luonnoksen luvuissa 5.1.4. ja 5.2.1. esitettyjä perusteluja

KESTÄVYYSRAPORTTIEN VARMENNUS

Kestävyysraporttien varmennuksen hyödyt on dokumentoitu laajasti kansainvälisessä tutkimuksessa. Varmennettu kestävyysraportti lisää informaation luotettavuutta, minkä ansiosta kestävyysraporttien informaation merkitys päätöksenteossa kasvaa (Stuart et al. 2021; Tan et al. 2020; Garcia-Sanchez et al. 2019; Du & Wu 2019; Cohen et al. 2015; Dhaliwal et al. 2011; Simnett et al. 2009). Tutkimustulokset tukevat näin ollen direktiivin sisältöä ja luonnosta hallituksen esitykseksi, kun tarkoituksena on ”varmistaa, että sijoittajilla ja muilla sidosryhmillä on käytössään tiedot, joita ne tarvitsevat arvioidakseen ilmastomuutoksesta ja kestävyyskysymyksistä aiheutuvia riskejä” (Luonnoksen luku 4). Mio et al. (2021) tutkivat EU alueella eri vaihtoehtoja raporttien oikeellisuuden varmentamiseksi ja toteavat että kestävyysraportoinnin laatu parani enemmän niissä jäsenmaissa, joissa vaadittiin NFRD-raporttien varmennusta, verrattuna maihin, joissa varmennus on ollut vapaaehtoista.

Esitysluonnoksen mukaan kestävyysraportoinnin varmentajana toimisi ensisijaisesti erikoispätevyiden omaava tilintarkastaja. Varmennuksen suorittavan tahon vaikutuksesta raportoinnin laatuun ja luotettavuuteen on myös tutkimustietoa. Hickmanin ja Coten (2019) haastattelujen perusteella vaikuttaisi, että tilintarkastuksessa käytettävät tarkastusmenetelmät ja yleisperiaatteet soveltuvat olennaisilta osin myös vastuullisuusraporteissa esitettyjen johdon väittämien oikeellisuuden varmentamiseen. Ballou et al. (2018) havaitsivat, että tilintarkastustaustainen varmentaja havaitsee todennäköisemmin olennaiset virheellisyudet ja vähentää vastuullisuusraportoinnissa esiintyvien virheiden todennäköisyyttä tulevaisuudessa. Martinez-Ferrero et al. (2017) mukaan kestävyysraporttien varmennus laskee pääomakustannuksia ja lasku on voimakkaampaa, jos varmennusraportin on antanut varmennusta tarjoava tilintarkastusyhteisö (verrattuna insinööri- tai konsulttiyhteisön tarjoamaan varmennukseen). Martinez-Ferrero et al. (2018) puolestaan raportoivat että varmentajan kokemuksella, toimialaosuamisella ja varmennuksesta vastaavan yhtiön maineella on positiivinen vaikutus varmennuksen laatuun, mikä vaikuttaisi myös tukevan tilintarkastus- ja varmennuspalveluista tunnustettujen tahojen suosimista.

Silvolan ja Vinnarin (2021) tutkimus varmennuskäytännöistä Suomessa osoittaa, että tilintarkastusyhteisöjen ja konsulttien tekemät varmennustoimeksiannot eroavat toisistaan käytettyjen standardien ja varmennustoimenpiteiden osalta merkittävästi. Tilintarkastusyhteisöjen toteuttamat varmennustoimeksiannot ovat analysoitujen varmennuslausuntojen perusteella laajempia ja niissä on käytetty useampia toisiaan täydentäviä toimenpiteitä kuin konsulttien toteuttamissa varmannustoimeksiannoissa.

Datt et al. (2020) tulivat siihen johtopäätökseen, että asiakkaat valitsevat todennäköisemmin konsultointiperusteisesti varmennusta tarjoavan yhteisön, jos yritys katsoo vastuullisuusraportin tavoitteeksi kehittää ja kuvata kestävyystavoitteisiin liittyviä prosesseja ja hankkeita, kun vastaavasti yritykset joiden tavoitteena on ylläpitää tai parantaa sijoittajille ja sidosryhmille esitettävää informaatiota valitsevat todennäköisemmin tilintarkastustaustaisen varmentajan. Tämä tulos viittaisi

siihen että asiakkaat valitsevat jo nyt tilintarkastusyhteisön vastuullisuusraportin varmentajaksi kun tavoitteena on tuottaa informaatiota sijoittajille ja sidosryhmille.

Hoang ja Trotman (2021) tutkivat varmennuksen tason vaikutusta sijoittajien päätöksiin. Odotetusti he havaitsivat, että sijoittajat tukeutuvat enemmän vastuullisuusraporttien informaatioon jos varmentaja pyrkii ”kohtuullisen varmuuden” tasoon, verrattuna tilanteeseen jossa varmentaja tarjoaa ”rajoitetun varmuuden” tason tai vastuullisuusraporttia ei varmenneta lainkaan.

Esitysluonnoksen luvuissa 5.2.1. ja 5.2.2. on kuvattu esityksen kustannusvaikutuksia. Kustannusvaikutuksista on tehty joitain tutkimuksia, mutta suoraa kustannusvaikutusta on haastavaa mitata, koska varmennuksen palkkioita ei eritellä samalla tapaa kuin tilintarkastuspalkkioita. Dal Maso et al. (2020) ja Lu et al. (2023) raportoivat että asiakkailla, joilla tilintarkastusyhteisö tarjoaa tilintarkastuksen ja kestävyysraportin varmennuksen (1) on korkeampi tilinpäätöksen laatu ja parempi tietoisuus ympäristöriskeistä, (2) mutta tilintarkastuspalkkiot tai kokonaispalkkiot tilintarkastusyhteisölle eivät ole korkeammat. Näiden tulosten perusteella vaikuttaisi olevan todennäköistä, että yhtäaikaisella tilintarkastuksen ja vastuullisuusraportin varmennuksella saattaa olla positiivisia tiedon heijastusvaikutuksia (knowledge spillover effects), minkä seurauksena sekä tilintarkastuksen että varmennuksen laatu nousee ilman olennaista kustannusten nousua. Kettunen et al. (2022) löytävät viitteitä alhaisemmista tilintarkastuspalkkioista NFRD-direktiivin jälkeen, mikä on todennäköisesti seurausta siitä että vastuullisuusraportit tarjoavat lakisäätöisen tilintarkastajan käyttöön olennaista informaatiota, jota heidän ISA 315 standardin puitteissa tulisi muutoin kerätä itse.

Helsingissä 8.5.2023

Kim Ittonen, KTT, Professori

kim.ittonen@hanken.fi

+358 (0)50 408 4786

Hanna Silvola, KTT, Apulaisprofessori

hanna.silvola@hanken.fi

+358 (0)50 4712536

LÄHTEET

Aswani, J., Chidambaran, N. K., & Hasan, I. (2021). Who benefits from mandatory CSR? Evidence from the Indian Companies Act 2013. *Emerging Markets Review*, 46, 100753. <https://doi.org/10.1016/j.ememar.2020.100753>

- Ballou, B., Chen, P. C., Grenier, J. H., & Heitger, D. L. (2018). Corporate social responsibility assurance and reporting quality: Evidence from restatements. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37(2). <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.02.001>
- Bhimani, A., Silvola, H., & Sivabalan, P. (2016). Voluntary Corporate Social Responsibility Reporting: A Study of Early and Late Reporter Motivations and Outcomes. *Journal of Management Accounting Research*, 28 (2). <https://doi.org/10.2308/jmar-51440>
- Chen, Y. C., Hung, M., & Wang, Y. (2018). The effect of mandatory CSR disclosure on firm profitability and social externalities: Evidence from China. *Journal of Accounting and Economics*, 65(1). <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2017.11.009>
- Christensen, H. B., Hail, L., & Leuz, C. (2021). Mandatory CSR and sustainability reporting: economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*, 26. <https://doi.org/10.1007/S11142-021-09609-5>
- Cohen, J.R., Holder-Webb, L. and Zamora, V.L. (2015). Nonfinancial information preferences of professional investors. *Behavioral Research in Accounting*, 27(2). <https://doi.org/10.2308/bria-51185>
- Dhaliwal, D.S., Li, O.Z., Tsang, A. and Yang, Y.G. (2011). Voluntary nonfinancial disclosure and the cost of equity capital: the initiation of corporate social responsibility reporting. *The Accounting Review*, 86(1). <https://doi.org/10.2308/accr.00000005>
- Du, K., & Wu, S. J. (2019). Does external assurance enhance the credibility of CSR reports? Evidence from CSR-related misconduct events in Taiwan. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 38(4). <https://doi.org/10.2308/ajpt-52418>
- European Commission. (2021). Corporate sustainability reporting. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en
- Fiechter, P., Hitz, J.-M., & Lehmann, N. (2022). Real effects of a widespread CSR reporting mandate: Evidence from the European Union's CSR Directive. *Journal of Accounting Research*, 60(4). <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12424>
- García-Sánchez, I. M., Hussain, N., Martínez-Ferrero, J., & Ruiz-Barbadillo, E. (2019). Impact of disclosure and assurance quality of corporate sustainability reports on access to finance. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(4). <https://doi.org/10.1002/csr.1724>
- Grewal, J., Hauptmann, C., & Serafeim, G. (2021). Material Sustainability Information and Stock Price Informativeness. *Journal of Business Ethics*, 171(3). <https://doi.org/10.1007/S10551-020-04451-2>
- Hickman, L. E., & Cote, J. (2019). CSR reporting and assurance legitimacy: a client–assuror dyad investigation. *Journal of Applied Accounting Research*, 20(4). <https://doi.org/10.1108/JAAR-01-2018-0009>
- Hoang, H., & Trotman, K. T. (2021). The effect of CSR assurance and explicit assessment on investor valuation judgments. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 40(1). <https://doi.org/10.2308/AJPT-18-092>

- Jackson, G., Bartosch, J., Avetisyan, E., Kinderman, D., & Knudsen, J. S. (2020). Mandatory Non-financial Disclosure and Its Influence on CSR: An International Comparison. *Journal of Business Ethics*, 162(2). <https://doi.org/10.1007/s10551-019-04200-0>
- Kaul, A., & Luo, J. (2018). An economic case for CSR: The comparative efficiency of for-profit firms in meeting consumer demand for social goods. *Strategic Management Journal*, 39(6). <https://doi.org/10.1002/smj.2705>
- Kettunen, Jukka (2022). On the Costs, Benefits and Externalities of Mandatory CSR Disclosure Laws. *Economics and Society* No. 367. Doctoral dissertation, Hanken School of Economics. <https://helda.helsinki.fi/dhanken/handle/10227/530104>
- Kettunen, J. & Colak, G. (2022). The Costs of Being Sustainable: Cross-Country Evidence. Working paper. Part of Jukka Kettunen's Doctoral dissertation, Hanken School of Economics. <https://helda.helsinki.fi/dhanken/handle/10227/530104>
- Kettunen, J. & Ittonen, K. & Martikainen, M. (2022). Mandatory CSR disclosure and audit fees. Working paper. Part of Jukka Kettunen's Doctoral dissertation. Hanken School of Economics. <https://helda.helsinki.fi/dhanken/handle/10227/530104>
- Liang, H., & Renneboog, L. (2017). On the Foundations of Corporate Social Responsibility. *The Journal of Finance*, 72(2). <https://doi.org/10.1111/jofi.12487>
- Lu, M., Simnett, R., & Zhou, S. (2022). Using the Same Provider for Financial Statement Audit and Assurance of Extended External Reports: Choices and Consequences. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 42(1). <https://doi.org/10.2308/AJPT-19-080>
- Manchiraju, H., & Rajgopal, S. (2017). Does Corporate Social Responsibility (CSR) Create Shareholder Value? Evidence from the Indian Companies Act 2013. *Journal of Accounting Research*, 55(5). <https://doi.org/10.1111/1475-679X.12174>
- Martínez-Ferrero, J., & García-Sánchez, I. M. (2017). Sustainability assurance and cost of capital: Does assurance impact on credibility of corporate social responsibility information?. *Business Ethics: A European Review*, 26(3). <https://doi.org/10.1111/beer.12152>
- Martínez-Ferrero, J., & García-Sánchez, I. M. (2018). The level of sustainability assurance: The effects of brand reputation and industry specialisation of assurance providers. *Journal of Business Ethics*, 150, 971-990. <https://doi.org/10.1007/s10551-016-3159-x>
- Maso, L. D., Lobo, G. J., Mazzi, F., & Paugam, L. (2020). Implications of the joint provision of CSR assurance and financial audit for auditors' assessment of going-concern risk. *Contemporary Accounting Research*, 37(2). <https://doi.org/10.1111/1911-3846.12560>

Ittonen Kim
Hanken Svenska handelshögskolan

